

DOE-AGENDA

2021-2024

GEZOND EN GELUKKIG OUDER WORDEN.

**DENK
MEE!** **PRAAT
MEE!** **DOE
MEE!**

SAMENLEVEN?

Deze doe agenda is een uitwerking van maatschappelijk effect I bij de opgave Gezondheid: 'Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden' (zie doelenboom in hoofdstuk 1).

INHOUD

**VISIE
SOCIAAL DOMEIN
2020-2024**
GEMEENTE OOSTSTELLINGWERF

● **MEEDOEN**

ALLE INWONERS
DOEN VOLWAARDIG MEE.

● **SAMENLEVEN**

INWONERS HELPEN ELKAAR, VOELEN
ZICH THUIS EN ZIJN ACTIEF VOOR EEN
SOCIALE EN VITALE GEMEENSCHAP.

● **GEZONDHEID**

INWONERS ERVAREN EEN
POSITIEVE GEZONDHEID.

● **GOED OPGROEIEN**

JONGE INWONERS (-9 MAAND TOT 23 JAAR)
GROEIEN GEZOND EN VEILIG OP EN HEBBEN
GELIJKE KANSSEN OM ZICH OPTIMAAL
TE ONTWIKKELEN.

1. VISIE OP SAMENLEVEN

In de Visie op Samenleven 2020 – 2024 staan vijftien maatschappelijke effecten centraal. In de doelenboom uit de Visie op Samenleven staan deze effecten op een rij. Per maatschappelijk effect uit de doelenboom maken we samen met de samenleving een overzicht van inspanningen die een ieder gaat leveren om het betreffende effect te realiseren. Dit ‘pakket’ aan inspanningen noemen we een doe-agenda. Eerder werd dit ook wel deelprogramma genoemd. In 2020 maakten we voor 5 maatschappelijke effecten zo’n doe-agenda. Deze doe-agenda is voor het effect: ‘Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden’ en hoort bij de opgave gezondheid uit de visie.

DOELENBOOM

Dit is de doelenboom behorend bij 'Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden', maatschappelijk effect: **1**

Hierin zie je de indicatoren: **1** t/m **3**

de gestelde doelen: **1** t/m **6**

en de voorgenomen inspanningen **1** t/m **21**

GEMEENTEBREDE OPGAVEN

MEEDOEN

ALLE INWONERS
DOEN VOLWAARDIG MEE.

SAMENLEVEN

INWONERS HELPEN ELKAAR, VOELN
ZICH THUIS EN ZIJN ACTIEF VOOR EEN
SOCIALE EN VITALE GEMEENSCHAP.

GEZONDHEID

INWONERS ERVAREN EEN
POSITIEVE GEZONDHEID.

GOED OPGROEIEN

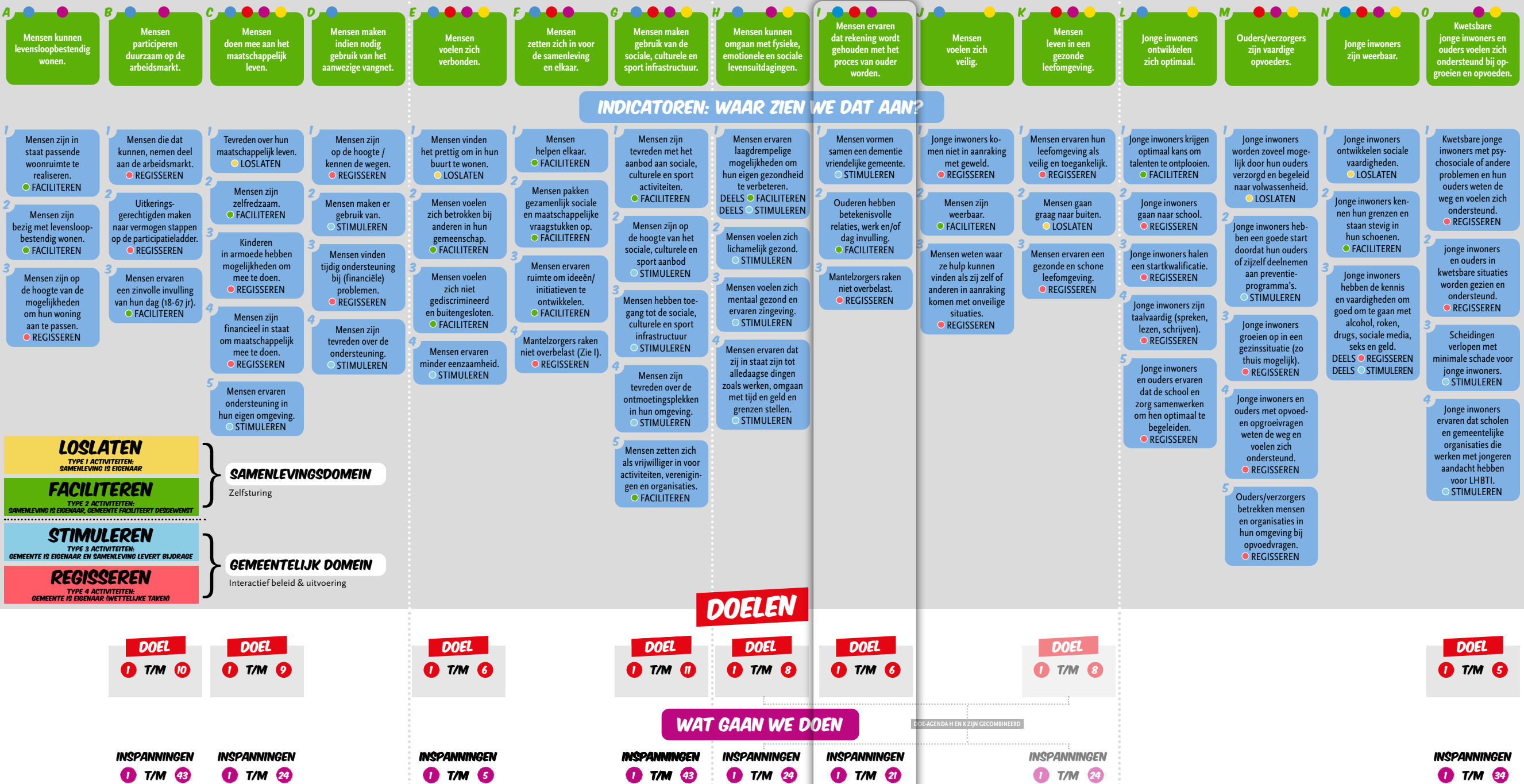
JONGE INWONERS (-9 MAAND TOT 23 JAAR)
GROEIEN GEZOND EN VEILIG OP EN HEBBEN
GELIJKE KANSSEN OM ZICH OPTIMAAL
TE ONTWIKKELEN.

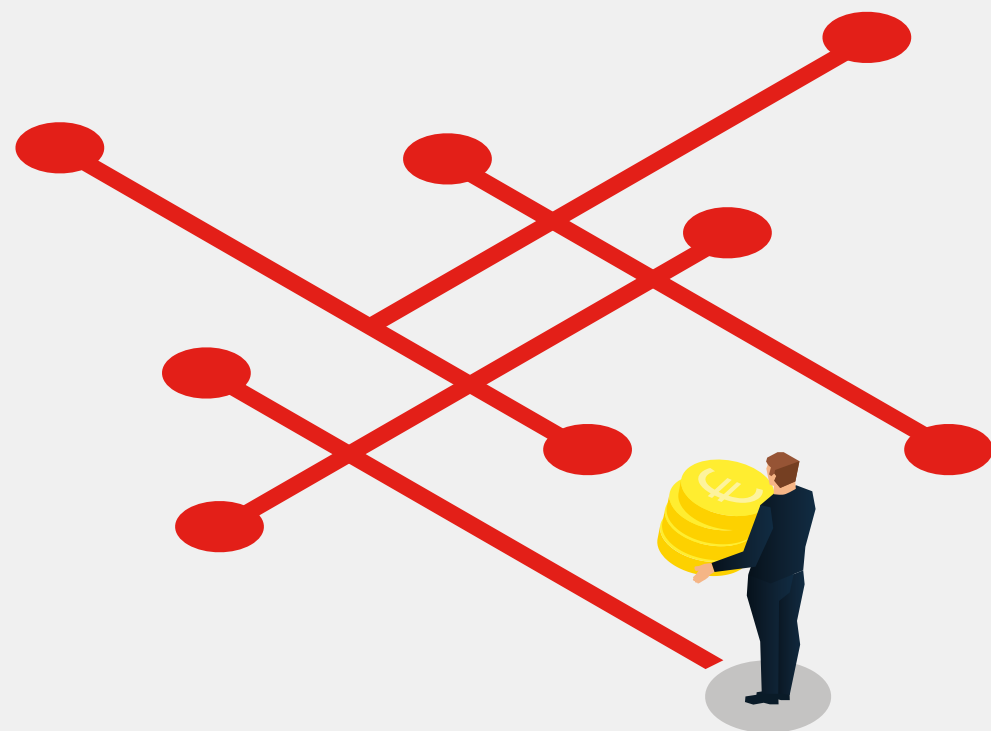
MAATSCHAPPELIJKE EFFECTEN: WAT WILLEN WE BEREIKEN?

INDICATOREN: WAAR ZIEN WE DAT AAN?

DOELEN

WAT GAAN WE DOEN

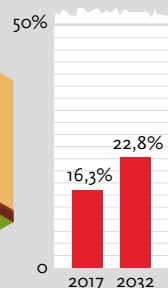

2. **KADERS DIE DE RAAD ONS MEEGAF**

In de Visie op Samenleven staan de inhoudelijke kaders die de Raad ons meegaf.

Daarnaast zijn er financiële kaders. In de financiële bijlage bij de Visie op Samenleven staat een overzicht van de budgetten die beschikbaar zijn per doe-agenda (vastgesteld door de gemeenteraad). Verder maakte de Raad in de Visie op Samenleven keuzes over de rol die we als gemeente kiezen per onderwerp. Dit gaat van regisseren (sturen en bepalen) tot loslaten (geen actie van de gemeente). Dit vormt ook een kader waarbinnen we deze doe-agenda hebben opgesteld.

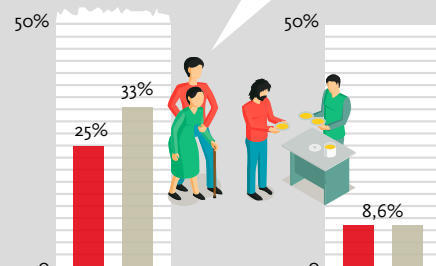
MOBILITEITS BEPERKINGEN

HUISHOUDENS MET MOBILITEITSBEPERKING

Naar verwachting groeit het totaal aantal huishoudens met mobiliteitsbeperking door de vergrijzing in Ooststellingwerf de komende vijftien jaar van 16,3% naar 20,8% van alle huishoudens (Rapport ABF research nov. 2017)

MANTELZORGERS

MANTELZORGER IN OOSTSTELLINGWERF

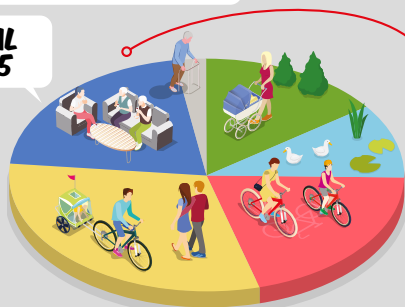
25% van onze inwoners ouder dan 15 jaar is mantelzorger. (Landelijk 33%).

MANTELZORGER ZWAARBELAST

Van de mantelzorgers in onze gemeente is 8,6% zwaarbelast. (Landelijk 8,6%).

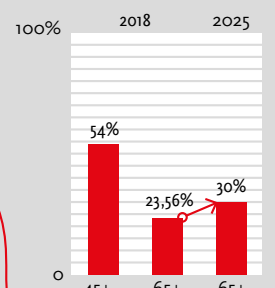
BEVOLKINGS OPBOUW

**TOTAAL
25.505**

INWONERS EN BEVOLKINGSOPBOUW

0 tot 14 jaar	3.785	(14,85%)
15 tot 24 jaar	2.724	(10,67%)
25 tot 44 jaar	5.169	(20,25%)
45 tot 64 jaar	7.814	(30,62%)
65 tot 84 jaar	5.334	(20,9%)
85 tot 100+	679	(2,66%)
Totaal	25.505	

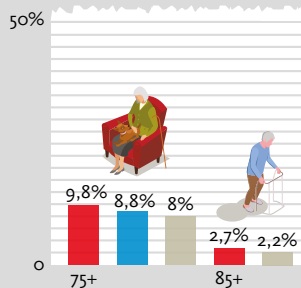
GROEI INWONERS 65+

Inwoners 45 jaar of ouder 54%
Inwoners 65 jaar of ouder 24%
Bron: kengetallen gemeente Ooststellingwerf, 18-01-2019

40%

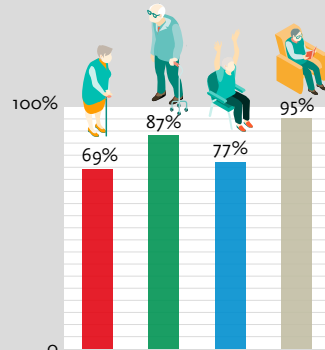

Ruim 40% voelt zich matig tot zeer eenzaam

INWONERS 75+

Inwoners 75 jaar of ouder 9,8% (Friesland 8,8%, landelijk 8,0%).
Inwoners 85 jaar of ouder 2,7% (Landelijk 2,2% Bron: CBS 2018)

HOE 65-PLUSSERS HUN LEVEN ERVAREN

69% ervaart de eigen gezondheid als (zeer) goed.
87% ervaart voldoende eigen regie over het leven
77% voldoet aan de beweegnorm
95% is tevreden over het leven
(bron: GGD 2020)

3.

INLEIDING OP HET MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Door de vergrijzing krijgen steeds meer mensen te maken met de gevolgen van ouder worden. Zij willen zo lang mogelijk de eigen regie op het leven houden en mee blijven doen. Denk aan boodschappen doen, sporten, meedoen aan activiteiten in het dorp, bankzaken regelen, een museum bezoeken of zingen in het koor. Het helpt als professionals én de lokale samenleving –van buurtbewoners en verenigingen tot de wijkagent en de caissière bij de supermarkt– zich hier bewust van zijn en voldoende kennis hebben om oudere mensen én hun mantelzorgers de goede benadering, zorg en ondersteuning te bieden.

En het is prettig als oudere mensen ervaren dat de gemeenschap hen een handje toesteeft wanneer zij het even niet meer kunnen. Het is fijn als er gelegenheden zijn om elkaar te ontmoeten. En als ouderen betekenisvolle relaties ervaren, (vrijwilligers)werk doen en/of een zinvolle dag invulling hebben. Kortom we willen een leeftijdsvriendelijke samenleving zijn waar ouderen samen met hun omgeving zelfredzaam kunnen zijn en de gemeente waar nodig zorg biedt.

4.

PROCES - HOE KWAMEN WE TOT DEZE DOE-AGENDA

De Visie op Samenleven stelden we samen met inwoners, ouderenorganisaties, zorgverleners, vrijwilligersorganisaties en mantelzorgers op. Daarnaast was een aantal lokale ondernemers betrokken. In bijlage 2 vatten we samen hoe dit proces verliep en ziet u wie de betrokkenen* zijn.

*) Met 'betrokkenen' bedoelen we alle organisaties, instellingen, verenigingen, clubs, ondernemers, vrijwilligers en inwoners die bij het onderwerp betrokken zijn en/of meededen om deze doe-agenda te maken.

RENÉ SCHULKES
SENIORENVERENIGING OSO
SENIOREN BLIJF ACTIEF,
DOE MEE OF ZET JE IN
VOOR ANDEREN.

5.

ANALYSE **WAT IS ER AAN DE HAND EN** **WAAR RICHTEN WE ONS OP**

De maatschappelijke effecten uit de Visie op Samenleven zijn door onze inwoners aangedragen. Ze weerspiegelen wat zij belangrijk vinden.

Om te kijken wat nodig is om het maatschappelijk effect ‘Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden’ dichterbij te brengen keken we met de betrokkenen wat er precies aan de hand is rond dit onderwerp. Het resultaat hiervan vatten we hieronder samen. We maken hierbij ook gebruik van cijfers uit de Visie op Samenleven en andere relevante bronnen.

**JEANNETTE JANSSEN
ZUIDOOSTZORG**

**WE ZIJN BLIJ DAT WE MET ELKAAR
AAN DE SLAG GAAN MET SAMEN
DEMENTIE VRIENDELIJK, MET
ELKAAR GAAT HET LUKKEN.**

**A. De meeste ouderen zijn
tevreden en vitaal**

Uit onderzoek van de GGD blijkt dat 69% van de 65-plussers zijn of haar gezondheid als (zeer) goed ervaart. Verder ervaart 86% voldoende eigen regie over het leven, 73% voldoet aan de beweegnorm en 96% is tevreden over het leven. Onder 75-plussers zijn deze cijfers logischerwijs lager. Hoewel het grootste deel van hen niet beperkt is en blijft bewegen, is fysieke en geestelijke achteruitgang niet te voorkomen (GGD, 2020). We willen ouderen mogelijkheden bieden om in beweging te blijven en het leven met beperkingen zo goed mogelijk te houden. Zolang ouderen fysiek en mentaal in beweging blijven, kunnen ze meedoen aan het maatschappelijk leven. Dat werkt positief op hun welzijn en gezondheid en zorgt er voor dat zij minder vaak te maken krijgen met depressie en dementie en meer tevreden zijn over het leven.

**B. Er komt een andere
generatie ouderen aan**

De 80-plussers van nu zijn opgegroeid tijdens de wederopbouw. Deze generatie neigt naar traditionele en conservatieve opvattingen als plichtsgetrouw, sober en berustend (GGD, 2020). De toekomstige generatie 80-plussers, de huidige 50-ers, 60-ers en 70-ers, vinden nuchterheid, zelfstandigheid, beleven, genieten en zelfontplooiing belangrijk. Zij hebben doorgaans andere wensen hebben dan de ouderen van nu. Daar moeten we rekening mee houden als het gaat om activiteiten en voorzieningen.

C. Waardevol leven

De 65-plussers van nu geven aan dat zij het belangrijk vinden dat we mét ouderen naar ouder worden kijken en kwetsbaarheid niet als leidend principe te nemen, maar te kijken naar wat iemand wel kan en waardevol vindt. Ook mentale gezondheid en weerbaarheid spelen een rol (positieve gezondheid). We weten dat eenzaamheid onder ouderen toeneemt. Het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid is geen specifieke doelstelling in deze doe-agenda. We pakken dit als specifiek onderwerp, gericht op alle leeftijdscategorieën, op in de (nog te ontwikkelen) doe-agenda F - 'Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar'. Daarnaast bevat de doe-agenda G - 'Sociale, culturele en sportinfrastructuur' veel voorzieningen en activiteiten die (ook) bijdragen aan het voorkomen van eenzaamheid. In bijlage 1 bij deze doe-agenda zijn inspanningen te vinden die helpen om eenzaamheid te voorkomen en te bestrijden, maar die daar niet specifiek op zijn gericht. Denk aan activiteiten gericht op ontmoeten, zingeving, signaleren van hulpvragen en ondersteuning in sociale vaardigheden.

D. Daginvulling voor kwetsbare ouderen

Ook voor ouderen die niet meer zo vitaal zijn is een zinvolle daginvulling belangrijk. Er is behoefte aan betekenisvolle activiteiten die aansluiten bij de behoefte, mogelijkheden en belangstelling van de betreffende oudere. Er zijn wel mogelijkheden voor geïndiceerde dagbesteding maar dat is vaak nog een stap te ver. En er is behoefte aan mogelijkheden dicht bij huis, zodat vervoer geen regel is. En in de bekende omgeving. Een locatie waar je binnen kunt lopen voor informatie, een luisterend oor, passende activiteiten en ondersteuning. Een ontmoetingsplek voor inwoners uit het eigen dorp waar geen indicatie voor nodig is. Ook voor mantelzorgers van ouderen is dit een vorm van 'respijtzorg' waardoor zij even tijd voor zichzelf hebben.

Doelen

Het inspelen op bovengenoemde ontwikkelingen is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van inwoners zelf. Ook verenigingen, dorpen, organisaties, ondernemers en gemeente kunnen hier aan bijdragen. Met elkaar kunnen we een basisinfrastructuur van sociale, culturele en sportinfrastructuur bieden waardoor ouderen sociaal en sportief bezig kunnen blijven en zichzelf kunnen blijven uitdagen en ontwikkelen. Waardoor zij anderen kunnen ontmoeten. En vrijwilliger kunnen blijven. Zingeving ervaren. Eenzaamheid voorkomen. Deze zaken komen aan de orde in de doe-agenda G - Samenleven (sociale, culturele en sportinfrastructuur). Inclusiviteit, dus ook de mogelijkheden voor ouderen om mee te doen, vormt hierbij het uitgangspunt.

Verder zien we het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te investeren in preventie, gericht op het stimuleren van positieve gezondheid van ouderen. In 2020 kwamen het Nationaal Preventieakkoord (NPA) en een Friese Preventieaanpak (FPA) tot stand. Hierbij draait het om een integrale benadering van positieve gezondheid in alle fasen van het leven. We vertalen dit in een Ooststellingwerfse Preventieaanpak. Dit pakken we integraal op in de nog te ontwikkelen doe-agenda H - 'Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen'.

Daarnaast leidt voorgaande tot de wens om Ooststellingwerf zo leeftijdsvriendelijk mogelijk te maken. Hier hebben alle ouderen profijt van. De doelen in deze doe-agenda richten zich daarom zowel op ouderen in het algemeen als specifieke groepen, bijvoorbeeld mensen met dementie. De eerste twee doelen zijn:

Doel 1

Er zijn flexibele mogelijkheden voor ouderen om, samen met jongere generaties, actief te zijn in het maatschappelijk leven en zingeving te ervaren.

Doel 2

Kwetsbare ouderen vinden (lieft in hun nabije omgeving) een zinvolle dagbesteding.

E. Vergrijzing, dementie

In onze gemeente heeft ruim 23% van de inwoners een leeftijd boven de 65 jaar en behoort hiermee tot één van de meest snel vergrijpsde gemeenten van Friesland tussen 2012-2030. We zien wel verschillen tussen de dorpen. Dit is een ontwikkeling die we niet kunnen beïnvloeden, maar waar we op in moeten spelen.

Door de vergrijzing neemt het aantal inwoners met dementie ook toe. Door het Fries Sociaal Planbureau is de prognose gedaan dat er zelfs een verdubbeling plaatsvindt van het aantal mensen met dementie in Friesland. In Ooststellingwerf is deze toename in de komende jaren ook aan de orde: van 510 in 2020 naar 1000 in 2050 (Alzheimer Nederland, 2018)). Dementie is een ziektebeeld waarbij de geestelijke vermogens ernstig zijn afgenomen. Als gevolg hiervan kan iemand dagelijkse handelingen, die voorheen moeiteloos werden gedaan, minder goed of niet meer uitvoeren. Het gaat dan om handelingen als zich aankleden, het bereiden van voedsel, correcte inname van medicatie, of het betalen van rekeningen.

Mensen met dementie leven gemiddeld 8 jaar met deze ziekte. 1 op de drie vrouwen krijgt dementie, bij mannen is dit 1 op de 7. Erkenning duurt lang, het duurt gemiddeld 14 maanden voordat er een diagnose is gesteld. Mensen kunnen op jongere leeftijd dementie ontwikkelen. Dat maakt het extra belangrijk dat dit wordt herkend en dat we hier als samenleving goed mee om gaan.

De gemiddelde leeftijd van mantelzorgers is 64 jaar en 72% is vrouw. 31% zorgt meer dan 40 uur in de week voor zijn/haar naaste. Tegenover de sterke toename van mensen met dementie staat de afname van de beroepsbevolking. In 2019 zijn er 42 potentieel werkenden op iedere dementiepatiënt. In 2050 zijn dat er naar verwachting nog maar 17 (bron: Alzheimer Nederland).

F. Onze lokale samenleving kan beter inspelen op de behoeften en beperkingen van ouderen.

Hiervoor kwam al aan de orde dat we leeftijdsvriendelijk willen zijn. Dit betekent dat de omgeving (netwerk, winkeliers, verenigingsleven et cetera) over voldoende kennis moet beschikken over ouderen en hun behoeften (ouderen met en zonder dementie). Dan is het makkelijker om de dienstverlening af te stemmen op ouderen en het mogelijk te maken dat zij zo lang mogelijk meedoen. Ook helpt het als de omgeving signalen van dementie herkent en weet wat daar mee te doen.

Voorgaande leidt tot het volgende doel:

Doel 3

Professionals, winkeliers, het verenigingsleven en maatschappelijke organisaties wisselen kennis uit over leeftijdsvriendelijke dienstverlening, herkennen signalen van dementie en weten hoe daarmee om te gaan.

LÉON
DANSSCHOOL STUDIO CLARETTE-LÉON
VOOR DANSEN IS NIEMAND TE OUD.
WE MAKEN HET MET ELKAAR
LEUK EN MOGELIJK.

G. Laat hulp zoeken en de bekendheid van het ondersteuningsaanbod

Naarmate de leeftijd vordert, neemt de kans toe dat inwoners het niet meer (helemaal) zelf redden. In dat geval kunnen zij een beroep doen op tal van voorzieningen. Soms wachten inwoners te lang met hulp zoeken. In het geval van ouderen (en hun mantelzorgers) kunnen veel problemen (denk aan overbelasting, verwarde ouderen, valincidenten meestal worden voorkomen als mensen tijdig aan de bel trekken en dan de juiste ondersteuning krijgen. Dat inwoners hulp vragen uitstellen komt grotendeels door onbekendheid, aannames, maar ook door een gebrek aan diversiteit in ondersteuning. Het loont dus om te investeren vroegtijdige en herhaaldelijke informatievoorziening. Maar ook in een betere aansluiting bij verschillende leefstijlen, bestaande patronen (dagelijkse ritme) en andere zorg die al wordt ingezet (totaalpakket).

Verder liggen er kansen als alle partijen (denk aan gebiedsteam, huisartsen, casemanagers dementie, thuiszorg et cetera) ervoor zorgen dat inwoners (in dit geval ouderen en mantelzorgers) in een vroeg stadium en doorlopend geïnformeerd worden over de mogelijkheden van ondersteuning. Niet alleen schriftelijk of online, maar ook op plekken waar zij regelmatig komen. Denk aan de supermarkt, de huisarts, op het werk, in het dorps huis, bij de sportvereniging of op school.

Daarnaast werkt het goed als informatievoorziening loopt via de mensen die achter de voordeur komen en/of vaak contact hebben met ouderen en hun mantelzorgers. Daarom is het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen, maar zeker professionals en dienstverleners (denk aan praktijkondersteuners, verpleegkundigen en fysiotherapeuten maar bijvoorbeeld ook maaltijdbezorgers of kappers) weten wat de mogelijkheden zijn zodat zij mensen daar op kunnen attenderen en eventueel stimuleren om er gebruik van te maken.

Dit leidt tot het volgende doel:

Doel 4
Ouderen en mantelzorgers vragen tijdig hulp.

H. Het ondersteuningsaanbod is versnipperd en de toegang soms lastig

Als mensen eenmaal de stap zetten om hulp te zoeken, is nu voor ouderen en mantelzorgers best lastig om de weg te vinden in het 'oerwoud' van mogelijkheden en organisaties. Mensen weten niet (precies) waar ze terecht kunnen en/of ze vinden het teveel gedoe. Kortom het aanbod is versnipperd en de toegang niet altijd helder. Juist mensen met een lage sociaal economische status vinden dit lastig. Het helpt als we de toegang tot zorg dus zodanig inrichten dat het eenvoudig is om een hulpvraag neer te leggen en dat er daarna snel iets gebeurt. Ook hier geldt weer dat professionals die achter de voordeur komen een vertrouwensrelatie opbouwen met ouderen en mantelzorgers. Zij kunnen 'warm' doorverwijzen naar hulp en advies.

Dit leidt tot het volgende doel:

Doel 5

Er is één plek waar inwoners, mantelzorgers en professionals terecht kunnen met vragen die gerelateerd zijn aan ouder worden en/of mantelzorg en waar snel een duidelijk antwoord komt en/of de goede hulp wordt geregeld.

I. Meer mantelzorgers en overbelasting mantelzorgers

Het aantal mantelzorgers stijgt door de demografische ontwikkelingen en is op dit moment ongeveer 6460, waarvan naar schatting 8,6% zwaar belast (Mezzo). Van de mensen met dementie woont 70% thuis, meldt Alzheimer Nederland. Zorgen voor iemand met dementie is de zwaarste vorm van mantelzorg en daarmee is de groep mantelzorgers die zorg dragen voor iemand met dementie een belangrijke risicogroep als het gaat om overbelasting.

In de Hackathon Mantelzorg en dementie kwam naar voren dat steun uit de omgeving heel belangrijk is voor mantelzorgers. Het proces van dementie is vaak al lang aan de gang totdat uiteindelijk de diagnose wordt gesteld. Op dat moment is er vaak al minder contact met familie en vrienden en heeft de mantelzorger het idee dat hij het helemaal alleen moet doen. Professionele hulp is er wel, maar deze is niet constant en ook niet op afroep beschikbaar. En veelal niet voor huis-tuin-en-keuken-problemen, frustraties of morele dilemma's die de mantelzorger ervaart. Lotgenotencontact kan hierbij helpend zijn. En hoewel het overbelasting niet concreet voorkomt, kan een blijk van waardering voor mantelzorgers wel een oppepper geven.

Mantelzorgondersteuning is dus een belangrijk onderwerp als we een leeftijdsvriendelijke gemeente willen zijn.

Mantelzorgondersteuning is echter niet voor één leeftijdscategorie of doelgroep. Daarom pakken we mantelzorgondersteuning als geheel op in deze doe-agenda.

Dit leidt tot het volgende doel:

Doel 6

Mantelzorgers (oa van mensen met dementie) krijgen desgewenst ondersteuning die past bij hun behoeften en ervaren waardering voor hun mantelzorgrol.

**JELTE MOESKER
MANTELZORGER**

**MOCHT JE OOK MANTELZORGER WORDEN,
DAN HEB JE EEN GOEDE KANS DE ZINGEVING
VAN JE LEVEN TE VERGROTEN.**

J. Armoede

Zo'n 8% van de ouderen in onze gemeente geeft aan moeite te hebben met rondkomen. Ouderen maken echter relatief weinig gebruik van de Voedselbank en van de gemeentelijke armoederegelingen. Ouderen hebben meer dan de jongere generaties het idee dat ze het zelf moeten oplossen en zijn vaak gewend het zuinig aan te doen. Toch is het de moeite waard om ouderen beter te informeren over de mogelijkheden en hierbij hun eigen netwerken te gebruiken (denk aan de ouderenorganisaties). In de doe-agenda 'Meedoen aan het maatschappelijk leven' komt het bereik van de huidige minimaregelingen aan de orde. Daar nemen we dit punt mee.

K. Woonmogelijkheden op maat

Het aantal zelfstandig thuiswonende ouderen is de afgelopen jaren gegroeid en blijft groeien. Nu en in de toekomst zijn voor deze ouderen voldoende woonmogelijkheden nodig. Daarnaast willen we het senioren zo makkelijk mogelijk maken om op tijd te anticiperen op hun toekomstige behoefte om levensloopbesteding te wonen. Deze onderwerpen zien we te zijner tijd terug in de doe-agenda die hoort bij de opgave Meedoen ('Mensen kunnen levensloopbestendig wonen') en in de Omgevingsvisie.

L. Toegankelijkheid openbare ruimte

Ouderen wonen graag in gewone woonwijken. De leefomgeving / openbare ruimte moet zoveel mogelijk seniorvriendelijk zijn. Door 'beschutting' van het dorp of de buurt houden ouderen de regie over het eigen leven. Een goede inrichting van de openbare ruimte kan helpen om bewegen te stimuleren en makkelijk te maken. Fysieke toegankelijkheid is geen onderdeel van deze doe-agenda. We nemen dit mee in de doe-agenda die hoort bij Gezondheid ('Mensen leven in een gezonde leefomgeving'), in de Omgevingsvisie, in het Vervoers- en verkeerplan, in het handboek openbare ruimte en ons overleg met de Werkgroep Toegankelijkheid Ooststellingwerf (2 keer per jaar).

Het aantal zelfstandig thuiswonende ouderen is de afgelopen jaren gegroeid en blijft groeien. Nu en in de toekomst zijn voor deze ouderen voldoende woonmogelijkheden nodig. Daarnaast willen we het senioren zo makkelijk mogelijk maken om op tijd te anticiperen op hun toekomstige behoefte om levensloopbesteding te wonen. Deze onderwerpen zien we te zijner tijd terug in de doe-agenda die hoort bij de opgave Meedoen ('Mensen kunnen levensloopbestendig wonen') en komen aan de orde bij de ontwikkeling van de Omgevingsvisie.

INSPANNINGEN

6. WAT GAAN WE DOEN?

In bijlage 1 staat per doelstelling uitgebreid wat de samenwerkende partijen gaan doen om de doelen dichterbij te brengen.

In deze paragraaf ziet u hiervan een samenvatting.

WAT GAAN WE DOEN?

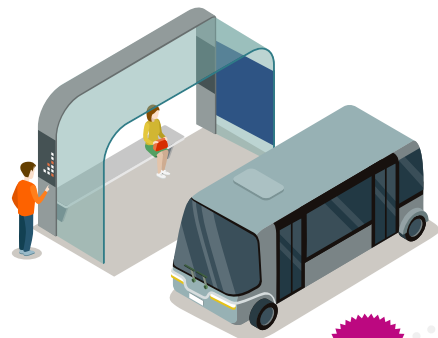
(ALLE INSPANNINGEN PER DOEL)

1 1 2 3

DOEL

1

**ER ZIJN FLEXIBELE MOGELIJKHEDEN
VOOR OUDEREN OM, SAMEN MET
JONGERE GENERATIES, ACTIEF TE
ZIJN IN HET MAATSCHAPPELIJK
LEVEN EN ZINGEVING TE ERVAREN.**

1

**VERVOERS
BELEMMERINGEN
WEGNEMEN.**

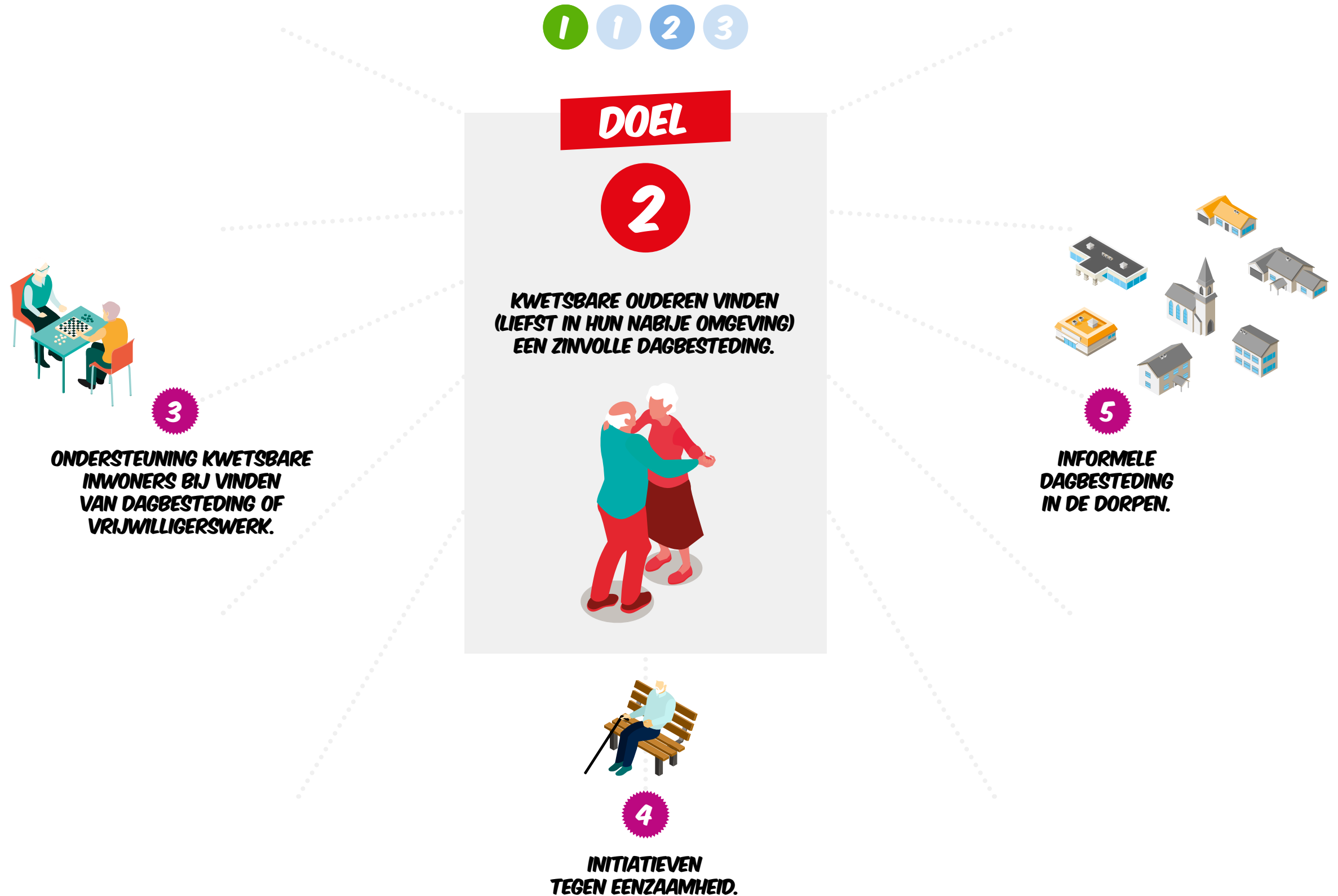
2

**VERBINDINGEN TUSSEN
GENERATIES MEENEMEN IN
BESTAANDE ACTIVITEITEN.**

WAT GAAN WE DOEN?

(ALLE INSPANNINGEN PER DOEL)

WAT GAAN WE DOEN?

(ALLE INSPANNINGEN PER DOEL)

1 1 2 3

DOEL

3

**PROFESSIONALS, WINKELIERS,
HET VERENIGINGSLEVEN
EN MAATSCHAPPELIJKE
ORGANISATIES WISSELEN KENNIS
UIT OVER LEEFTIJDVRIENDELIJKE
DIENSTVERLENING, HERKENNEN
SIGNALEN VAN DEMENTIE EN WETEN
HOE DAARMEE OM TE GAAN.**

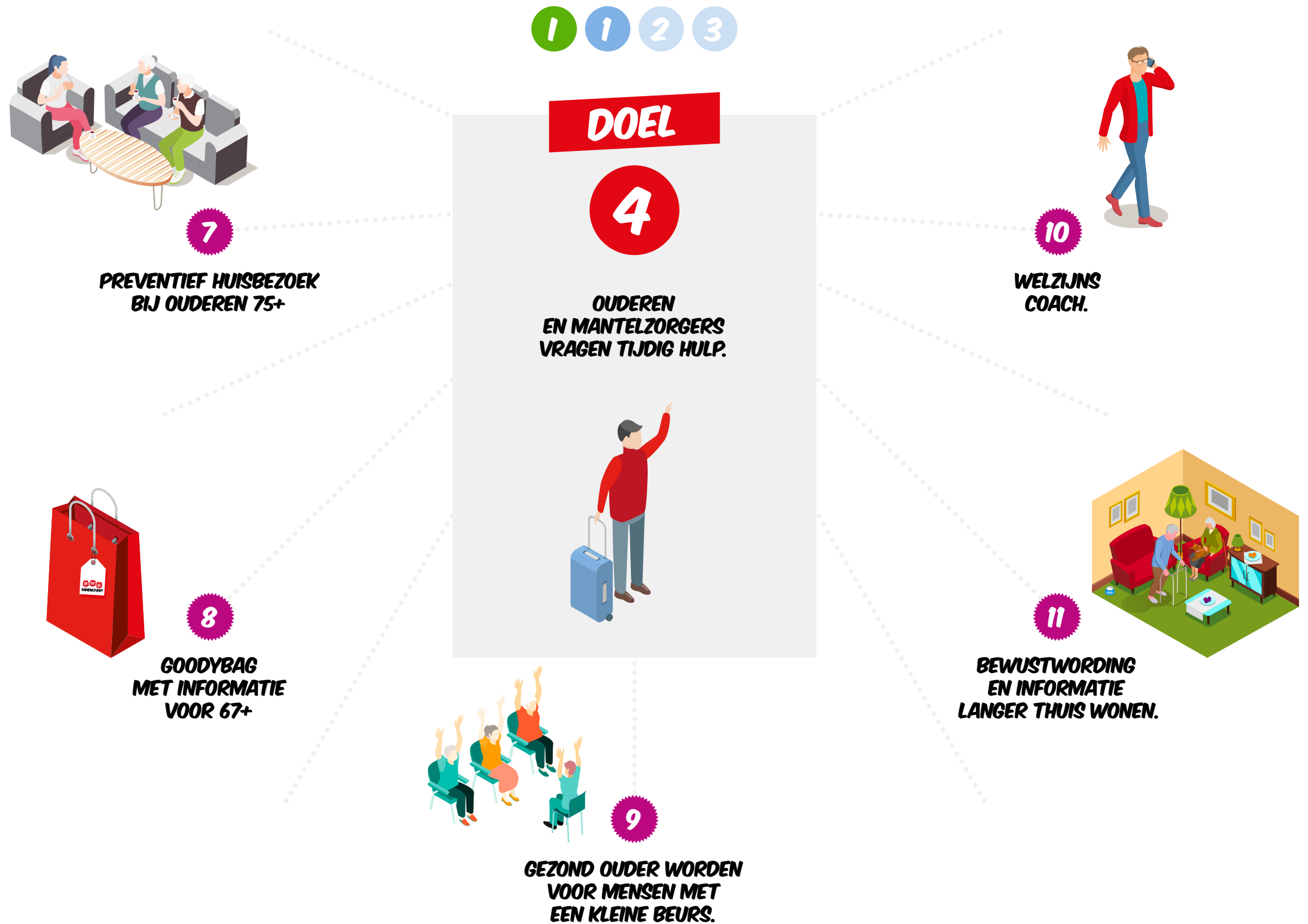

6

**SAMEN
DEMENTIE
VRIENDELIJK.**

WAT GAAN WE DOEN?

(ALLE INSPANNINGEN PER DOEL)

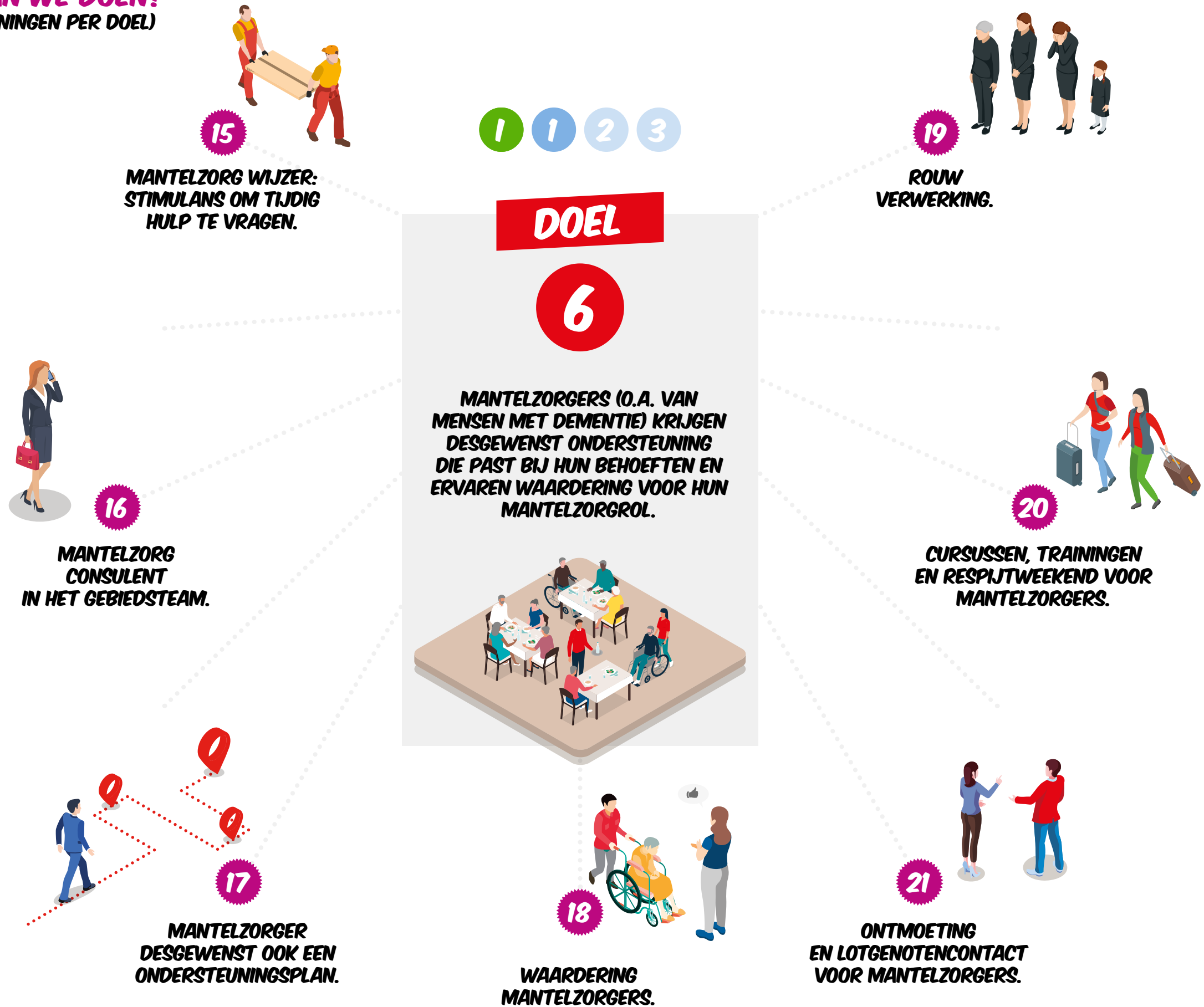

WAT GAAN WE DOEN?

(ALLE INSPANNINGEN PER DOEL)

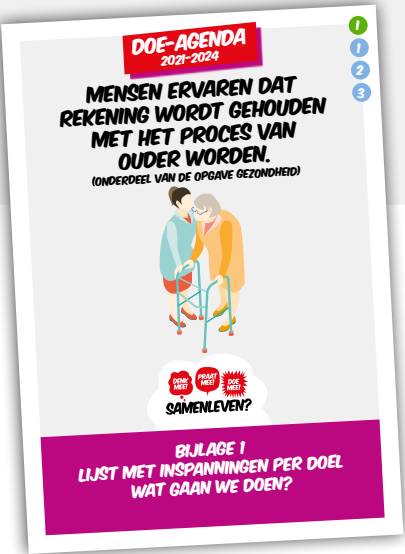

WAT GAAN WE DOEN? (ALLE INSPANNINGEN PER DOEL)

BIJLAGE 1

LIJST MET
INSPANNINGEN
PER DOEL

BIJLAGE 2

PROCES - HOE KWAMEN
WE TOT DEZE DOE-
AGENDA EN OVERZICHT
BETROKKENEN

BIJLAGE 3

WAT WERKT BIJ
MANTELZORG
(MOVISIE) EN INFOGRAPHIC
DEMENTIEVRIENDELIJKE
GEMEENTE.

BIJLAGE 4

HET MONITOREN VAN
HET EFFECT 'MENSEN
ERVARENDAT REKENING
WORDT GEHOUDEN MET
HET PROCES VAN
OUDER WORDEN'

